Sɛwɛ ŋa Pɔli wìla torogo EFƐZI ca tagafɛnnɛ pe yeri

Sɛwɛ wi nawa sɛnrɛ

Sanga ŋa ni Pɔli wìla pye naga sɛwɛ ŋa wi yɔnlɔgi Efɛzi ca tagafɛnnɛ pe kan, kìla yala wi yɛn kaso. Efɛzi ca ko kìla pye Azi tara ti ni fuun cagbɔgɔ ye. Nala pe maa ki tara ti yinri Turiki tara. Legilizi ŋa wìla pye wa ki ca ki ni, Pɔli wo wìla wi tɛgɛ wa. Wìla yɛlɛ taanri pye wa ki ca ki ni ma legilizi wi gbegele maa tɛgɛ. Legilizi wìla kaa gbɔgɔ, fɔ a tagafɛnnɛ pèle yɛgɛ ta wa kanŋgara na cara ti ni. Ki yɛn kaselege fɔ Efɛzi ca legilizi wo wìla pye legiliziye sanmbala pe yɛkelewe, ɛɛn fɔ sɛwɛ ŋa Pɔli wìla torogo, wìla pye kanŋgara na legiliziye pe ni fuun pe woo fun. Ko kì ti laga ki sɛwɛ ŋa wi ni, pɔli wii leele mɛrɛ yeri mbe pe shari.

Ki sɛwɛ ŋa wi mbe ya kɔn mbe yiri kɔnsara shyɛn. Wa sɛwɛ wi kɔnsaga koŋgbanŋga (1.1–3.21) ki ni, Pɔli wi yɛn na Yɛnŋɛlɛ li gbogo, nali shari duwaw ŋa fuun li yɛn na kaan we yeri Zhezu Kirisi wi fanŋga na wi kala na; katugu mbele pè taga Kirisi wi na, Zhufuye konaa mbele pe woro Zhufuye pe ni, Zhezu wì pe ni fuun pe pinlɛ ma pe pye Yɛnŋɛlɛ li piile kpoyi. Ko leele kpoyi poro pe maa yinri Legilizi we. Pɔli wi yɛn na yɛnri pe kan, jaŋgo pe Yinnɛkpoyi li ta, pe ya pe Kirisi wi ndanlawa pi kɔrɔ jɛn.

Wa sɛwɛ wi kɔnsaga shyɛn wogo (4.1–6.24) ki ni, Pɔli wi yɛn naga yɛnri tagafɛnnɛ pe yeri pe tangalɔmɔ pi pye jɛmbɛ, pi Yɛnŋɛlɛ li ndanla.

Wa sɛwɛ wi kɔsaga (6.10-18) yeri, Pɔli wi yɛn na tagafɛnnɛ pe nawa tuun ma yo fɔ pe Yɛnŋɛlɛ li maliŋgbɔnyaara ti lɛ, jaŋgo pe ya pe yere pe Sɔtanla wi wamawelewe pi sige.

Sɛwɛ wi yɛn ma kɔɔnlɔ yɛgɛ ŋga na

Sɛwɛ wi lɛsaga sɛnrɛ konaa sharaga *1.1-2*

Shɔwɔ pi ma ta Zhezu Kirisi wo ni *1.3–3.20*

Tagafɛnnɛ gbogolomɔ pi yinwege ki daga mbe pye yɛgɛ ŋga na *4.1–6.24*

Pɔli wìla sɛwɛ wi torogo leele mbele yeri pe sharaga ye

1 Mi Pɔli ŋa Zhezu Kirisi wi pitunŋɔ ma yala Yɛnŋɛlɛ li nandanwa kala li ni, muwi mila ki sɛwɛ ŋa wi torogi yoro mbele Yɛnŋɛlɛ li leele kpoyi wa Efɛzi ca ye kan. Yoro mbele ye yɛn tagawa ni wa ye gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni we. 2 We To Yɛnŋɛlɛ lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe yinmɛ naa yɛyinŋge kan ye yeri!

SHƆWƆ PI MA TA ZHEZU KIRISI WO NI

1.3–3.20

Yarijɛndɛ nda Yɛnŋɛlɛ lì kan we yeri ma we ta Zhezu Kirisi wi ni

3 Ye ti waa Yɛnŋɛlɛ li sɔnni, lo na li yɛn we Fɔ Zhezu Kirisi wi To we! Lo lì duwaw we na wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, ma si Yinnɛkpoyi li duwaw wi ni fuun wi kan we

yeri wa naayeri lara ti na. 4 Katugu sanga ŋa
ni Yɛnŋɛlɛ li fa dunruya wi da, làa we wɔ makɔ
we pye li woolo wa we gbogolomɔ pi ni Kirisi
wi ni, jaŋgo we pye kpoyi, jɛrɛgisaga fu li yɛgɛ
na. 5 Yɛnŋɛlɛ li ndanlawa pi kala na, làa ki kɔn
maga tɛgɛ faa, mbe we pye li piile Zhezu Kirisi
wi fanŋga na, ma yala li nandanwa kala li ni.
6 Ki kala na, ye ti waa Yɛnŋɛlɛ li sɔnni, li yinmɛ
gbɔgɔwɔ mba lì kan we yeri waga pi kala na, wa
we gbogolomɔ pi ni li Pinambyɔ ŋa wìli ndanla
jɛŋgɛ wi ni.
7 Katugu Kirisi wi kunwɔ pì we go shɔ, a we
kapere ti kala yaga we na, ma yala Yɛnŋɛlɛ li
yinmɛ mba pi se jɛn mbe kɔ pi ni. 8 Lìgi yinmɛ
pi kan we yeri maa lɛgɛ, ma we kan kajɛnmɛ
naa tijinliwɛ pi ni fuun ni. 9 Lìgi kan, a wèli
nandanwa kala na li yɛn ma lara li jɛn, na làa
yere ki yerewe faa mbeli pye mbeli yɔn fili Kirisi
wi fanŋga na we. 10 Na wagati wiga kaa yɛɛ yɔn
fili Yɛnŋɛlɛ ligi pye, pa li yaa ka yaara nda fuun
ti wa naayeri, naa nda fuun ti yɛn laga tara na
ti gbogolo nuŋgba, to nuŋgba mbe pye ti go na,
wo wi yɛn Kirisi we.
11 Wa we gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni, wè we
tasaga ta wa shɔwɔ pi ni fun, katugu Yɛnŋɛlɛ làa
we wɔ faa, ma yala li kakɔnndɛgɛlɛ li ni. A lì si
yaara ti ni fuun ti gbegele paa yɛgɛ ŋga na làa
yere ki yerewe mbege pye konaa naga jaa we.
12 Yɛnŋɛlɛ lì ko pye ma, jaŋgo waa li gbɔgɔwɔ
pi sɔnni, woro mbele wè keli ma we jigi wi taga
Kirisi wi na we.
13 Yoro fun, naa yè kaselege sɛnrɛ ti logo,
Sɛntanra nda tì shɔwɔ pi kan ye yeri we, a yè si

taga Kirisi wi na. Kona, a Yɛnŋɛlɛ lì si tɛgɛrɛ tɛgɛ
ye na li yɛɛ mɛgɛ ki na, mɛɛ Yinnɛkpoyi li kan ye
yeri, na làa li yɔn fɔlɔ kɔn we. 14 Yinnɛkpoyi lo li
yɛn we kɔrɔgɔ yaraga koŋgbanŋga, mbege naga
fɔ we yaa ka shɔwɔ pi ta, po Yɛnŋɛlɛ làa yɔn fɔlɔ
kɔn mbe kan li woolo pe yeri paa kɔrɔgɔ yɛn. Li
yɛn na jigi kaan we yeri fɔ we yaa kaga kɔrɔgɔ
ki ta, na liga ka we go shɔ pew we. Ki kala na,
waa Yɛnŋɛlɛ li gbɔgɔwɔ pi sɔnni.

Pɔli wi yɛnrɛwɛ we

15 Ki kala na, tagawa mba yè taga we Fɔ Zhezu
wi na, naa ndanlawa mba pi yɛn ye ni Yɛnŋɛlɛ
li leele kpoyi pe ni fuun pe kan, malɛ mùu sɛnrɛ
logo, 16 mii Yɛnŋɛlɛ li sharaga ki yaga ye kala na.
Mi maa nawa tuun ye na wa na yɛnrɛwɛ pi ni;
17 jaŋgo we Fɔ Zhezu Kirisi wi Yɛnŋɛlɛ le, lo na
li yɛn To, ma gbɔgɔ, li Yinnɛ li kan ye yeri, na
li maa tijinliwɛ kaan we, mbaa li kagala ke nari
ye na, ye ta ye li jɛn. 18 Mi yɛn na Yɛnŋɛlɛ li
yɛnri fɔ li ye kotoro ti yɛngɛ ye na yeli yanwa pi
yan, jaŋgo Yɛnŋɛlɛ lì ye yeri jigi tagasaga ŋga na,
yege jɛn, mbele pè pye li woolo, kɔrɔgɔ tiyɔngɔ
ŋga lì tɛgɛ pe kan, yege jɛn. 19 Mi yɛn na yɛnri fɔ
li yawa gbɔɔ mba pi se jɛn mbe kɔ, yoo jɛn. Po
lì tɛgɛ mbaa woro mbele tagafɛnnɛ we sari. Ki
yawa jate po Yɛnŋɛlɛ lì pye yɛrɛ ma naga fanŋga
ni, 20 naa lì Kirisi wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi
ni, ma saa wi tɛgɛ wa li yɛɛ kalige kɛɛ ki na, wa
naayeri lara ti na we. 21 Wi wa ma cɛn tegere ti ni
fuun, naa yawa pi ni fuun, naa fanŋga ki ni fuun,
naa wunluwɔ pi ni fuun pi go na, naa mɛrɛ nda
fuun pe mbe ya yeri ti go na, ki dunruya ŋa wi

mɛrɛ to nuŋgba ma, ɛɛn fɔ, mbe pinlɛ dunruya
ŋa wila paan wi woro ti ni fun. 22 *Yɛnŋɛlɛ li*
yaara ti ni fuun ti tirige mari tɛgɛ wi nɔgɔ,† ma
suu kan Legilizi wi yeri, wi pye To kagala ke ni
fuun ni. 23 Legilizi wi yɛn Kirisi wi wire. Wi yɛn
wa Legilizi wi ni maa yin, wo ŋa wì yereŋge ki
ni fuun ki yin we.

2

Wè wɔ wa kunwɔ pi ni
ma yinwege ta

1 Faa, yàa ku yinnɛ lo na ye kajɔgɔrɔ naa ye
kapere ti kala na. 2 Ki sanga wi ni, yàa pye na
tanri na yala ki dunruya ŋa wi tangalɔmɔ po ni,
na yinŋgele ŋgele yawa yɛn ke ni wa naayeri ke
To wi sɛnrɛ ti nuru. Ko yinnɛ lo laa tunŋgo piin
yiŋgɔ wa mbele pè je Yɛnŋɛlɛ li na pe kotoro na.
3 Woro fun, wàa pye paa pe yɛn, na tanri na yala
we wire ti jogo kagala ke ni, na we wire to naa
we jatere wi nandanwa kagala ke piin. We sewe
po na, wàa daga Yɛnŋɛlɛ li naŋgbanwa pi ni paa
sanmbala pe yɛn.
4 Ɛɛn fɔ, Yɛnŋɛlɛ li yinriwɛ taga kì gbɔgɔ fɔ
jɛŋgɛ, we yɛn ma li ndanla ndanlawa gbembe
mba ni pi kala na, 5 woro mbele wàa ku yinnɛ
lo na we kajɔgɔrɔ ti kala na, lì yinwege kan naa
we yeri Kirisi wi ni. Yɛnŋɛlɛ li yinmɛ po fanŋga
na yè shɔ. 6 Naa wè gbogolo Zhezu Kirisi wi ni,
Yɛnŋɛlɛ lì we yɛn ma we yirige wi ni ja, ma we
kan waa wunluwɔ piin wi ni ja wa naayeri lara
ti na. 7 Lì ko pye ma, jaŋgo mbe ta mbeli yinmɛ

† **1:22** 1.22: Yuuro 8.7

mba pi se jɛn mbe kɔ pi naga leele pe na wagati
ŋa fuun wila paan wi ni, li kajɛŋgɛ ŋga lì pye
we kan wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi
ni ki kala na. 8 Yɛnŋɛlɛ li yinmɛ po fanŋga na
yè shɔ ye tagawa pi kala na. Ko si yiri yoro
yeri, Yɛnŋɛlɛ lo yarikanga yi. 9 Ye kapyere to
tulugo si ma, jaŋgo lere kpɛ ka kaa yɛɛ gbɔgɔ.
10 Katugu Yɛnŋɛlɛ lo lì we gbegele. Lì we da wa
we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, jaŋgo waa
kapyere jɛndɛ piin, làa ti gbegele mari tɛgɛ faa,
jaŋgo waa taanri ti na.

Mbe pye nuŋgba Zhezu Kirisi wi ni

11 Yoro mbele ye woro Zhufuye piseele, Zhu-
fuye pe maa ye yinri mbele pee kɛnrɛkɛnrɛ,
nɛɛ pe yɛɛ yinri mbele pè kɛnrɛkɛnrɛ, ma yala
ŋga leele pè pye pe wire ti na ki ni, faa yàa
pye yɛgɛ ŋga na, ye yɛɛ nawa to ki na. 12 Ki
sanga wi ni, yàa pye ma lali Kirisi wi ni. Yàa
pye nambanmbala, ye sila pye Yɛnŋɛlɛ li woolo
mbele lì wɔ pe ni. Yɔn finliwɛyɔn fɔgɔlɔ ŋgele
Yɛnŋɛlɛ làa kɔn li woolo pe yeri, ye tawa sila
pye wa ke ni. Yàa pye na ye yinwege ki piin
laga dunruya wi ni jigi tagasaga fu naa Yɛnŋɛlɛ
fu. 13 Ɛɛn fɔ koni, wa ye gbogolomɔ pi ni Zhezu
Kirisi wi ni, yoro mbele yàa pye ma lali, yè pan
tɔɔn Yɛnŋɛlɛ li tanla Zhezu wi kunwɔ pi fanŋga
na. 14 Katugu Kirisi wo wì pan yɛyinŋge ki ni
we kan, ma si Zhufuye poro naa mbele pe woro
Zhufuye pe pye leele nuŋgba. Wo wùu yɛɛ kan
ma mbogo ŋga kìla pe kɔn pe yɛɛ na, ma pe
pye juguye ki ya. 15 Wì Zhufuye lasiri wo naa
wi ŋgasegele ke jan wi kunwɔ pi fanŋga na, ma

sigi cɛngɛlɛ shyɛn leele pe pye lere fɔnŋɔ nuŋgba
wi yɛɛ ni, ma yɛyinŋge le pe sɔgɔwɔ. 16 Kirisi
wi kunwɔ wa tiparaga ki na pi fanŋga na, wì
panraga ki kɔ, ma sigi cɛngɛlɛ shyɛn ke gbogolo
ma ke pye wire nuŋgba, mɛɛ tanwa le poro naa
Yɛnŋɛlɛ pe sɔgɔwɔ pi ni. 17 *Wì pan ma yɛyinŋge*
Sɛntanra ti yari yoro mbele yàa pye ma lali, konaa
yoro mbele yàa pye ma yɔngɔ ye kan.† 18 Ko kì ti
Kirisi wi fanŋga na, Zhufuye poro naa mbele pe
woro Zhufuye, we ni fuun, we mbe ya pan we to
Yɛnŋɛlɛ li tanla Yinnɛkpoyi nuŋgba li sagawa pi
na.
19 Ki kala na, yoro mbele ye woro Zhufuye, ye
woro nambanmbala, nakoma tara ta woolo. Ɛɛn
fɔ yiŋgɔ, yè pye tara nuŋgba woolo Yɛnŋɛlɛ li
woolo pe ni, ma pye Yɛnŋɛlɛ li go woolo. 20 Yoro
fun, ye yɛn ma kan go nɔgɔ ŋga na, ko ki yɛn
pitunmbolo poro naa Yɛnŋɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ
pe sɛnrɛ re. Zhezu Kirisi jate wo wi yɛn go yɛnlɛ
li sinndɛlɛgɛ koŋgbanŋga ye. 21 Wo wi ti go ki ni
fuun ki yɛn na ki yɛɛ yinri jɛŋgɛ na gbogo mbe
pye shɛrigo gbɔgɔkpoyiwe Fɔ wi kan. 22 Yoro fun,
wa ye gbogolomɔ pi ni wi ni, ye yɛn ma ye yɛɛ
yigi jɛŋgɛ, yoro naa sanmbala pe ni, mbe pye
go ŋga Yɛnŋɛlɛ li yaa la cɛɛn wa Yinnɛkpoyi li
fanŋga na.

3

Tunŋgo ŋga kì kan Pɔli wi yeri
wi pye wa mbele pe woro
Zhufuye pe sɔgɔwɔ

† **2:17** 2.17: Eza 57.19

1 Ko kì ti mi Pɔli, mi ŋa mi yɛn laga kaso Zhezu
Kirisi wi mɛgɛ ni, yoro cɛngɛlɛ sanŋgala woolo
ye yɔnwɔ pi kala na, mila Yɛnŋɛlɛ li yɛnri ye kan.
2 Yɛnŋɛlɛ li yinmɛ pi kala na, tunŋgo ŋga lì kan
na yeri mbe pye ye kan, mì taga ki na ma yo yège
logo. 3 Yɛnŋɛlɛ lìli ŋgundo jɛnmɛ pi pye maa
naga na na, paa yɛgɛ ŋga na mìgi yɔnlɔgɔ makɔ
sɛnrɛ jɛnri ni we. 4 Na ye kaa ti kara, pa ye mbe
ya mbege jɛn fɔ ŋgundo ŋa wi yɛn na para Zhezu
Kirisi wi sɛnrɛ na, mùu jɛnmɛ pi ta. 5 Wagati
ŋa fuun wì toro wi ni, Yɛnŋɛlɛ li sila ki ŋgundo
wi naga leele pe na. Ɛɛn fɔ, yiŋgɔ lùu naga li
pitunmbolo naa li yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛkpoyi pe na
Yinnɛkpoyi lo fanŋga na. 6 Ki ŋgundo wi ŋa fɔ:
Sɛntanra ti fanŋga na, cɛngɛlɛ sanŋgala woolo
pè pye kɔrɔgɔ lifɛnnɛ yɛɛnlɛ Zhufuye pe ni, ma
pye wire nuŋgba pe ni, ma pe tasaga ta wa yɔn
fɔlɔ nuŋgba na Yɛnŋɛlɛ làa kɔn li ni, Zhezu Kirisi
wi fanŋga na.

7 Mì pye ki Sɛntanra ti tunmbyee Yɛnŋɛlɛ li
yinmɛ yarikanga ŋga lì kan na yeri ki fanŋga
na. Lìgi kan na yeri ma yala li yawa tunŋgo
pyelɔmɔ po ni. 8 Muwi mi yɛn Yɛnŋɛlɛ woolo
pe ni fuun puŋgofɔ we. Ma si yala, Yɛnŋɛlɛ lì
kajɛŋgɛ pye mala kan, mbaa Kirisi wi yarijɛndɛ
nda ti se jɛn mbe kɔ ti Sɛntanra ti yari cɛngɛlɛ
sanŋgala ke kan, 9 mbe ki ŋgundo wi tunŋgo
pyelɔmɔ pi yirige funwa na. Yɛnŋɛlɛ na yaara
ti ni fuun ti Dafɔ, làa ki ŋgundo wi lara maga
lɛ wa faa; 10 jaŋgo yiŋgɔ ni, fanŋga fɛnnɛ, naa
yawa fɛnnɛ mbele pe yɛn wa naayeri lara ti na,
pe ta pe Yɛnŋɛlɛ li tijinliwɛ pi jɛn yɛgɛ ki ni fuun

ki na Legilizi wi fanŋga na. 11 Yɛnŋɛlɛ lìgi pye
ma, ma yala li kakɔnndɛgɛlɛ na li yɛn kɔsaga fu
li ni, lo na lì pye we Fɔ Zhezu Kirisi wi fanŋga
na we. 12 Wa we gbogolomɔ pi ni wi ni, naa we
tagawa mba wè taga wi na pi kala na, we ma
kotogo ta ma ya na fulo Yɛnŋɛlɛ li tanla jigi ni.
13 Ki kala na, mi yɛn na ye yɛnri fɔ jɔlɔgɔ ŋga mi
yɛn na jɔlɔ ye yɔnlɔ, kiga ka ye sunndo kɔn, ki
yaa gbɔgɔwɔ kan ye yeri.

Kirisi wi ndanlawa we

14 Ko kala kì ti mi yɛn na kanŋguuro kanni we
To Yɛnŋɛlɛ li yɛgɛ sɔgɔwɔ. 15 Lo na naayeri wo
naa tara na sege woolo pe ni fuun pe maa pe
mɛgɛ ki taa na yinrigi wa li yeri we. 16 Mi yɛn
na Yɛnŋɛlɛ li yɛnri, ma yala li gbɔgɔwɔ mba pi
se jɛn mbe kɔ pi ni, fɔ li ye kan ye fanŋga ta
wa ye nawa Yinnɛkpoyi li fanŋga na, yawa ni.
17 Fɔ Kirisi wi cɛn wa ye kotogo na ye tagawa pi
fanŋga na, ye ta ye ndire kan ye yere jɛŋgɛ wa
ndanlawa pi ni, 18 yoro naa Yɛnŋɛlɛ li leele kpoyi
pe ni fuun pe ni, ye ya yege kɔrɔ jɛn yɛgɛ ŋga
na Kirisi wi ndanlawa pì gbɔgɔ, ma tɔnlɔ, ma
yagara konaa ma jugo. 19 Ee, ye mbe ya mbege
ndanlawa pi jɛn, po mba pì gbɔgɔ ma wɛ jɛnmɛ
pi ni fuun pi na we, jaŋgo ye pye ye yin Yɛnŋɛlɛ
li cɛnlɔmɔ pi ni fuun pi ni.

20 Yɛnŋɛlɛ na li mbe ya kala li ni fuun li pye
mbe wɛ we yɛnrɛwɛ naa we jatere wi na fɔ jɛŋgɛ,
mbe yala yawa mba pi yɛn na tunŋgo piin wa
we nawa pi ni, 21 gbɔgɔwɔ mbe pye li woo wa
Legilizi wi ni Zhezu Kirisi wi fanŋga na, wagati
wi ni fuun fɔ sanga pyew! Anmiina.

TAGAFƐNNƐ GBOGOLOMƆ PI YINWEGE KI DAGA MBE PYE YƐGƐ ŊGA NA

4

4–6

Wire ti yɛn nuŋgba

1 Ki kala na, mi yɛn na ye yɛnri, mi ŋa mi yɛn
kasopyɔ, katugu mi yɛn na tunŋgo piin we Fɔ wi
kan, fɔ Yɛnŋɛlɛ lì ye yeri yerege ŋga na, yaa tanri
yaa yala ki ni. 2 Ye yɛɛ tirige pilige pyew, ye pye
kapitanra ni, yaa kala kunni ye yɛɛ ni. Yaa ye yɛɛ
kagala kunni ye yɛɛ ni ndanlawa ni. 3 Ye bala ye
koro ye yɛɛ ni wa nuŋgbama mba Yinnɛkpoyi
lì kan ye yeri pi ni, yɛyinŋge ŋga kì ye pɔ ye
yɛɛ na ki fanŋga na. 4 Wire nuŋgba ti yɛn wa,
naa Yinnɛkpoyi nuŋgba ni, paa yɛgɛ ŋga na jigi
tagasaga nuŋgba yɛn wa we, ko mɛgɛ ni Yɛnŋɛlɛ
lì ye yeri. 5 We Fɔ nuŋgba wi yɛn wa, naa tagawa
nuŋgba, naa batɛmu nuŋgba. 6 Yɛnŋɛlɛ nuŋgba
li yɛn wa, we ni fuun To wowi. Li yɛn leele pe
ni fuun pe go na, li yɛn pe sɔgɔwɔ, ma pye pe
ni. 7 We ni fuun nuŋgba nuŋgba, yinmɛ pì kan
we yeri ma yala yarikanga ŋga Kirisi wì taanla
ma kan ko ni. 8 Ki yɛn paa yɛgɛ ŋga na Yɛnŋɛlɛ
sɛnrɛ sɛwɛ wi yɛn naga yuun ma yo fɔ:

Naa wì lugu ma kari wa naayeri, wì pele yigi
kasopiile ma kari pe ni.
A wì si yarikanra kan leele pe yeri.†

9 Ŋga kì yo ma yo fɔ: «Wì kari wa naayeri,» ko
kɔrɔ wo yɛn mɛlɛ? Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ wì tigi ma

† **4:8** 4.8: Yuuro 68.19

kari gbɛn wa tara ti nɔgɔ† ki na. 10 Ŋa wì tigi,
wo nuŋgba wo wì kari wa naayeri wi ni fuun wi
go na, jaŋgo mbe ta mbe yereŋge ki ni fuun ki
yin. 11 Wo wì yarikanra kan leele pe yeri pe yɛ pe
yɛ: Wì pele kan pe pye pitunmbolo, ma pele kan
pe pye Yɛnŋɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ, ma pele kan
pe pye Sɛntanra ti yofɛnnɛ, ma pele kan pe pye
pasitɛriye naa nagafɛnnɛ. 12 Wì ko pye ma, ma ta
ma mbele pè pye Yɛnŋɛlɛ li leele kpoyi pe gbegele
paa Yɛnŋɛlɛ tunŋgo ki piin, ka mbe ta kila tari
Legilizi ŋa wi yɛn Kirisi wi wire ti na. 13 Ki pyewe
pi na ma, we ni fuun we yaa pye nuŋgba wa
tagawa pi ni, mbe Yɛnŋɛlɛ li Pinambyɔ wi jɛn,
mbe pye leele mbele pè lɛ wa tagawa pi ni poro
pele, mbe yɔn fili mbe pye paa yɛgɛ ŋga na Kirisi
wi yɛn ma yɔn fili we. 14 Pa kona we se pye paa
piile yɛn, nambara fɛnnɛ pe nagawa cɛnlɛ pyew
pila we lee pila kee we ni kɛɛ ki ni fuun ki na
paa yɛgɛ ŋga na tifɛlɛgɛ ki maa kɔgɔje tɔnmɔ
pi kɔɔn naa waa lagapyew. Ki woolo pe maa pe
tijinliwɛ pee pi lee na leele pe fanla pi ni na pe
punŋgu. 15 Ɛɛn fɔ, na we kaa kaselege ki yuun
ndanlawa ni, pa we yaa la kee yɛgɛ kala li ni
fuun li ni Kirisi wi ni, wo wi yɛn wire ti go ye.
16 Wo fanŋga na wire ti lara ti ni fuun ti yɛn ma
ti yɛɛ yigi, ma pye nuŋgba. Wire ti lombondo
ti yɛn mari yɛɛ yigi sogosara sogosara to fanŋga
na, paa yɛgɛ ŋga na ki daga we. Kiga pye ma,
wire ti laga nuŋgba nuŋgba pyew ki kaa tunŋgo
piin paa yɛgɛ ŋga na ki daga mbaa piin, pa ti ni

† **4:9** 4.9: Ki sɛnrɛ nda ti kɔrɔ wi mbe ya pye fɔ wì tigi laga tara ti ni leele pe kɔrɔgɔ.

fuun ti yaa la gbogo mbaa kee yɛgɛ ndanlawa ni.

Yinwefɔnŋgɔ Kirisi wi ni

17 Ki kala na, ŋga mi yɛn na yuun naga finligi
we Fɔ wi mɛgɛ ki na ki ŋga, fɔ yaga kaa tanri naa
paa yɛgɛ ŋga na mbele pee shɛri pe maa tanri pe
jatere wara ti na. 18 Pe tijinliwɛ pi yɛn ma wɔ pe
na. Pe tasaga woro wa yinwege ŋga Yɛnŋɛlɛ laa
kaan ki ni, katugu pe yɛn kambajɛnmbɛlɛ, a pe
kotoro tì ŋgban pe na fɔ jɛŋgɛ. 19 Fɛrɛ taga ki ni
fuun kì kɔ pe yɛgɛ na. Pè pe yɛɛ kan jajara naa
nanjara ti yeri, na fyɔngɔ kapyere cɛnlɛ pyew ti
piin na gbinri ti na.
20 Ɛɛn fɔ, yoro wo na, anmɛ ma pè Kirisi wi
kala li naga ye na. 21 Pòo sɛnrɛ yo, a yèri logo
jate, a pè ye naga kaselege ŋga ki yɛn Zhezu wi
ni ki ni, maga ta ye yɛn keretiyɛnye. 22 Ki kala na,
ye daga mbe ye faa tangalɔmɔ pi yaga, po mba
pìla pye na ye jogo lɛɛ wi nari we. Ki pyelɔmɔ
lɛɛ pi jogo kagala ke ma lere wi fanla maa jɔgɔ.
23 Ki daga ye ye yinŋgele koro naa ye kotoro ti
yaga ti kanŋga fɔnndɔ ye na. 24 Ye jogo fɔnŋɔ wi
lɛ, wo ŋa Yɛnŋɛlɛ lì gbegele paa li yɛɛ yɛn, wo
ŋa wi maa wi yɛɛ nari sinŋɛ, ma pye kpoyi na
yinrigi wa kaselege ki ni we.
25 Ki kala na, ye yagbogowo pi yaga! *Ye ni
fuun nuŋgba nuŋgba yaa kaselege yuun ye lewee
yɛɛnlɛ pe kan;*† katugu we yɛn wire nuŋgba ti
lara ta. 26 Na yaga nawa ŋgban, yaga ka kapege
pye. Yaga si ka ti yɔnlɔ ki sa kɔ ki ye naŋgbanwa
pi ta ye ni. 27 Yaga ka yesaga kpɛ kan Sɔtanla
wi yeri. 28 Ŋa wìla pye na yuun, wuu yuro ti

† **4:25** 4.25: Zaka 8.16

yaga. Ɛɛn fɔ, wi bala wila tunŋgo piin wi kɛyɛn
yi ni wila wi yɔn suro ti taa kaselege na, wi ya
wila fyɔnwɔ fɛnnɛ pe sari. 29 Sɛnpere kpɛ ka
ka yiri wa ye yɔn, fɔ sɛnjɛndɛ, nda ti mbe ya
sanmbala pe saga paa kee yɛgɛ wa tagawa pi ni,
mbe sagawa kan ti logofɛnnɛ pe yeri. 30 Yaga ka
ti Yɛnŋɛlɛ li Yinnɛkpoyi li yɛgɛ san. Lo li yɛn
tɛgɛrɛ nda Yɛnŋɛlɛ lì tɛgɛ ye na, ye go shɔgɔ
pilige ki yɛgɛ. 31 Ye nazorowo, naa kotoŋgbanga,
naa naŋgbanwa, naa kendige, naa tɛgɛlɛ naa
nambewe pi cɛnlɛ pyew pi yaga ye yɛɛ sɔgɔwɔ.
32 Yaa kajɛŋgɛ piin ye yɛɛ kan, yaa ye yɛɛ yinriwɛ
taa yaa ye yɛɛ kala yari, paa yɛgɛ ŋga na Yɛnŋɛlɛ
lì ye kapere ti kala yaga ye na ma ye ta Kirisi wi
ni we.

5

Yaa tanri wa yanwa pi ni

1 Pa yè kaa pye piile mbele pe yɛn ma Yɛnŋɛlɛ
li ndanla, ki kala na, yaa ki ŋgbanga yaa piin
paa li yɛn. 2 Yaa ye yinwege ki piin ndanlawa ni,
paa yɛgɛ ŋga na we yɛn ma Kirisi wi ndanla, a
wùu yɛɛ kan *we kala na, ma pye paa yarikanga
naa saraga yɛn, ŋga ki nuwɔ pì tanla, a ki kala lì
Yɛnŋɛlɛ li ndanla.*†
3 Ye yɛn Yɛnŋɛlɛ li leele kpoyi, ki woro ma
yala kɛɛnrɛ limɛ, naa fyɔngɔ kapyere ti cɛnlɛ
pyew, naa yɛgɛ mbatinwɛ ti mɛrɛ mbaa yinri ye
sɔgɔwɔ. 4 Ki woro ma yala yaa fɛrɛmbandawa
sɛnrɛ yuun, naa go fu sɛnrɛ konaa jiire sɛnrɛ ni.
Ɛɛn fɔ, sanni ye saa to yuun ma, yaa Yɛnŋɛlɛ li

† **5:2** 5.2: Ɛki 29.18; Levi 1.9

shari. 5 Yege jɛn ye filige ki na fun fɔ: Kɛɛnrɛ lifɔ,
naa fyɔngɔ kapyere pyefɔ, naa yɛgɛ mbatinwɛ fɔ
(katugu mbe pye yɛgɛ mbatinwɛ fɔ ki yɛn paa
sɛngɛ sunmɔ pa yɛn), wo wa se ka cɛnsaga ta wa
Kirisi wo naa Yɛnŋɛlɛ li ni pe wunluwɔ pi ni.

6 Yaga ka ti lere wa mbe ye fanla mbe ye puŋgo
sɛnwara ta ni; katugu ko kala kì ti Yɛnŋɛlɛ li
naŋgbanwa pi yaa to mbele pè je mbaa nuru li
yeri pe na. 7 Ki kala na, yaga ka gbogolo pe ni
yaraga ka na. 8 Faa yàa pye wa wɔwɔ pi ni, ɛɛn
fɔ, koni, ye yɛn wa yanwa pi ni wa ye gbogolomɔ
pi ni we Fɔ wi ni. Ki kala na, ye pye paa yanwa
piile yɛn; 9 katugu yanwa pi maga kan kajɛŋgɛ,
naa kasinŋge, konaa kaselege ki cɛnlɛ pyew ki
maa piin. 10 Yaa ki ŋgbanga yaa ŋga ki we Fɔ
wi ndanla ki jɛnni yaa ki woo ki yɛɛ ni. 11 Mbele
pe maa tɔnli fu kapyere nda ti yɛn wɔwɔ woro
ti piin, yaga ka gbogolo pe ni. Ɛɛn fɔ, yege naga
pe na fɔ kapyere nda paa piin ti woro ma yɔn.
12 Ki leele, kagala ŋgele pe maa piin wa larawa,
ke yowo pi yɛn fɛrɛ ni. 13 Na ki kagala ke ni fuun
kaga yiri funwa na wagati ŋa ni, ke kɔrɔ wi ma
jɛn ma filige fɔ jɛŋgɛ; 14 katugu ŋga fuun ka yiri
funwa na, ko ma pye paa yanwa yɛn. Ko kì ti ki
yo ma yo fɔ:

Yɛn, mboro ŋa maa wɔnlɔ we;
yiri ma wɔ wa kuulo pe sɔgɔwɔ;
pa Kirisi wi yaa yanwa yirige ma kan.

15 Ye ye yɛɛ yigi jɛŋgɛ, ye ye tangalɔmɔ pi jɛn.
Yaga kaa tanri paa tijinliwɛ fu fɛnnɛ yɛn, ɛɛn fɔ,
yaa tanri paa tijinliwɛ fɛnnɛ yɛn. 16 Yaga wagati
jɛnŋɛ ŋa fuun ta, ye tunŋgo jɛŋgɛ pye wi ni,

katugu we yɛn na we yinwege ki piin ki piliye
yan ni yɛɛn, yi yɛn ma pe. 17 Ki kala na, yaga
ka pye tijinliwɛ fu fɛnnɛ, ɛɛn fɔ, ye Yɛnŋɛlɛ li
nandanwa kala li jɛn.
18 Yaga kaa tinni sinmɛ ni, ki ma lere kan wi
maa kafaara piin. Ɛɛn fɔ, ye ti Yinnɛkpoyi li ye
yin. 19 Yaa para ye yɛɛ ni, yaa ki piin Yɛnŋɛlɛ
gbɔgɔyuuro sɛwɛ wi yuuro ni, naa Yɛnŋɛlɛ li
sɔnmɔ yuuro ni konaa Yɛnŋɛlɛ konɔ tangala
yuuro ni. Yaa yuuro shoo yaa Yɛnŋɛlɛ li sɔnni
ye kotogo ki ni fuun ni. 20 Yaa we To Yɛnŋɛlɛ li
shari pilige pyew kala li ni fuun li kala na, we Fɔ
Zhezu Kirisi wi mɛgɛ ki na.

Tagafɛnnɛ nambala naa pe jɛɛlɛ kala

21 Naa ye kaa na fyɛ Kirisi wi yɛgɛ, yaa ye yɛɛ
sɛnrɛ nuru.
22 Yoro jɛɛlɛ wele, yaa ye pɛnɛ pe sɛnrɛ ti nuru,
paa yɛgɛ ŋga na ye yɛn na we Fɔ wi sɛnrɛ ti nuru
we; 23 katugu naŋa wi yɛn wi jɔ wi to, paa yɛgɛ
ŋga na Kirisi wi yɛn Legilizi wi To we. Kirisi wo
jate wi yɛn Legilizi ŋa wi yɛn wi wire ti Shɔfɔ.
24 Yɛgɛ ŋga na Legilizi wi yɛn na Kirisi wi sɛnrɛ
ti nuru, jɛɛlɛ paa pe pɛnɛ pe sɛnrɛ ti nuru ma
fun kala li ni fuun ni.
25 Yoro nambala wele, ye jɛɛlɛ pe daga mbe
ye ndanla paa yɛgɛ ŋga na Legilizi wi yɛn ma
Kirisi wi ndanla, a wùu yɛɛ kan ma ku wi kala na
we. 26 Kirisi wì ko pye ma, jaŋgo mbe Legilizi wi
pye kpoyi tɔnmɔ† wologo konaa Yɛnŋɛlɛ sɛnrɛ ti

† **5:26** 5.26: *Tɔnmɔ wologo* ŋga sɛnrɛ tì yo laga ki laga ŋga ki ni, ki mbe ya pye batɛmu ŋa wi ma pye wo.

fanŋga na, wi pye Yɛnŋɛlɛ li woo; 27 katugu wìla
pye na jaa mbe Legilizi wi tɛgɛ wa wi tiyɔnwɔ pi
ni fuun pi ni wi yɛɛ kan. Wi pye kpoyi, fyɔngɔ
fu, naa jɛrɛgisaga fu, wiga ka yɔnfi yɔnfi, nakoma
mbe pye ki yaara nda tì naga ti cɛnlɛ la ni. 28 Ki
kala na, nambala wele, pe jɛɛlɛ pe daga mbe pe
ndanla paa yɛgɛ ŋga na pe wire ti yɛn ma pe
ndanla we. Ŋa fuun wi jɔ yɛn maa ndanla, wo
yɛn maa yɛɛ ndanla. 29 Lere wo wa fa wi yɛɛ
wire ti panra fyew, ɛɛn fɔ, wi maa ti baro mari
yingiwɛ jɛn, paa yɛgɛ ŋga na Kirisi wi maa ki
nuŋgba ki piin Legilizi wi kan we; 30 katugu we
yɛn wi wire ti lara ta. 31 Ki yɛn paa yɛgɛ ŋga
na Yɛnŋɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi yɛn naga yuun ma yo
fɔ: «*Ko kì ti naŋa wi yaa ka laga wi to naa wi nɔ
pe na, mbe si mara wi jɔ wi na. Kona, pe shyɛn
pe yaa pye wire nuŋgba.*»† 32 Ki wogo ŋga ki yɛn
kaselege ŋga ki yɛn ma lara, ma pye kagbɔgɔ, ma
naga laga ki sɛnrɛ nda ti ni. Mi wo yeri, ki yɛn na
para Kirisi wo naa Legilizi wo sɛnrɛ na. 33 Yɛgɛ
o yɛgɛ, ki daga naŋa nuŋgba nuŋgba pyew, wi
jɔ wuu ndanla, jɛlɛ nuŋgba nuŋgba pyew wila
wi pɔlɔ wi gbogo.

6

Piile naa pe sevɛnnɛ sɛnrɛ

1 Yoro piile wele, yaa ye sevɛnnɛ pe sɛnrɛ ti
nuru, naa yè pye nuŋgba we Fɔ wi ni we, katugu
ki wogo ki yɛn ma sin. 2 «*Maa ma to naa ma nɔ
pe gbogo*» ko ki yɛn ŋgasegele ke koŋgbanna,
na Yɛnŋɛlɛ lì yɔn fɔlɔ kɔn ma taga li na. 3 Ki

† **5:31** 5.31: Zhenɛ 2.24

yɔn fɔlɔ li na fɔ: «*Jaŋgo ma pye fɛrɛwɛ na, ma yinwetɔnlɔgɔ ta laga tara ti na.*»†
4 Yoro teele wele, yaga kaa ye piile pe nawa pi
ŋgbanni. Ɛɛn fɔ, yaa pe gbegele, yaa pe koro yaa
pe yɛrɛgi yaa yala we Fɔ wi korowo pi ni.

Kulolo naa pe tafɛnnɛ sɛnrɛ

5 Yoro kulolo wele, ye tafɛnnɛ mbele laga tara
ti ni ye go na, yaa pe sɛnrɛ ti nuru fyɛrɛ ni, yaa
seri, yaa ki piin kotojɛŋgɛ ni ma mbe yo fɔ ye yɛn
na tunŋgo piin Kirisi wo kan. 6 Yaga kaa ki piin
pe yɛgɛ na ma, na pe kaa ye wele, ye kala lo mbe
ta li pe ndanla. Ɛɛn fɔ, yaa Yɛnŋɛlɛ li nandanwa
kala lo piin ye kotogo ki ni fuun ni, paa Kirisi wi
tunmbyeele yɛn. 7 Yaa ye kulowo tunŋgo ki piin
pe kan nandanwa ni, ndɛɛ yaa tunŋgo piin we
Fɔ wo kan, ye woro naga piin leele kan. 8 Yege
jɛn ye yo fɔ lere nuŋgba nuŋgba pyew, wi yɛn
kulo o, wi yɛn lesee o, wi yaa ka tɔnli ta we Fɔ
wi yeri mbe yala kajɛŋgɛ ŋga wi yaa pye ko ni.
9 Yoro kulolo tafɛnnɛ wele, yaa tanri ki tan-
galɔmɔ pi na ma fun ye kulolo pe ni. Ye kaa
sɛnŋgbanra yuun pe na. Yege jɛn ye yo fɔ yoro
naa ye kulolo pe ni, ye Tafɔ wi yɛn nuŋgba, wi
yɛn wa yɛnŋɛlɛ na. Wila lere wɔ lere ni.

Tagafɛnnɛ pe maliŋgbɔnyaara re

10 Ko ki ni fuun puŋgo na, yaa fanŋga nii ye
yɛɛ ni wa we gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni, naa wi
yawa gbɔɔ pi fanŋga na. 11 Maliŋgbɔnyaara nda
Yɛnŋɛlɛ lì kan ye yeri, ye ti ni fuun ti lɛ, jaŋgo
ye ya ye yere jɛŋgɛ ye Sɔtanla wi tijinliwɛ pee

† **6:3** 6.3: Ɛki 20.12; Dete 5.16

pi sige. 12 Katugu we woro na wiin sɛnwee piile
poro ni, ɛɛn fɔ, waa wiin yinnɛ tipegele ŋgele
yawa yɛn ke ni wa naayeri lara ti na koro ni,
naa ŋgele ke yɛn teele, naa fanŋga fɛnnɛ, naa
ki wɔwɔ dunruya ŋa wi go na cɛnfɛnnɛ pe ni.
13 Ki kala na, ye Yɛnŋɛlɛ li maliŋgbɔnyaara ti ni
fuun ti lɛ, jaŋgo na pilipege kiga gbɔn, ye ya ye
malaga ki gbɔn ye mbɛnfɔ wi ni. Na yaga ya pe
ni fuun pe ni mbe kɔ, ye ya ye koro yeresaga.
14 Ki kala na, ye gbɛgɛlɛ ye yere: Ye kaselege ki
lɛ ki pye paa ye kurusijara yɛn, ŋa yè pɔ wa ye
sɛnnɛ. Ye kasinŋge ki lɛ yege le paa ye malaga
gbɔnderege yɛn. 15 Balawa mba pe ma lɛ na
yɛyinŋge Sɛntanra ti yari, ye po lɛ pi pye paa
sawira yɛn ye tɔɔrɔ ti na. 16 Ye tagawa pi lɛ suyi
paa tugurɔn sigeyaraga yɛn. Po pi yaa ye kan
ye ya ye Tipee wi kasɔn wangala ke figi. 17 Ye
shɔwɔ pi pye paa ye malaga gbɔnnjala yɛn. Ye
Yɛnŋɛlɛ sɛnrɛ ti lɛ, ti pye paa ye tokobi yɛn, ŋa
Yinnɛkpoyi lì kan ye yeri we. 18 Yaa Yɛnŋɛlɛ li
yɛnri sanga pyew Yinnɛkpoyi li fanŋga na, yaa
yɛnri yɛnrɛwɛ gbɔɔ pi cɛnlɛ pyew pi ni. Ye koro
yɛnmbɛlɛ, yaa yɛnri papaga ni. Yaa Yɛnŋɛlɛ li
yɛnri li leele kpoyi pe ni fuun pe kan. 19 Yaa
yɛnri na kan fun, jaŋgo na mi kaa para sanga ŋa
ni, Yɛnŋɛlɛ li sɛnjɛndɛ kan na yeri, mbe kotogo
ta mbaa ŋgundo Sɛntanra ti yuun mbaa ti finligi.
20 Ki Sɛntanra to kala na mi yɛn pitunŋɔ gbɔɔ, ali
maga ta mi yɛn laga kaso yiŋgɔ. Ki kala na, yaa
Yɛnŋɛlɛ li yɛnri mbe kotogo ta mbaa para, paa
yɛgɛ ŋga na mi daga mbaa ki piin we.

Sharaga puŋgo wogo

21 We sefɔ Tishiki ŋa wi we ndanla, wo ŋa wi
yɛn we Fɔ wi tunmbyee ŋa wi yɛn tagawa ni, wo
wi yaa sanla sɛnrɛ ti ni fuun ti yo mbe ye kan,
ye ta yanla kala li jɛn. 22 Mùu tun wa ye yeri ki
kala na lo mɛgɛ ni, ye ta ye we kala li jɛn, konaa
wi kotogo kan ye yeri.
23 We To Yɛnŋɛlɛ lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi
ni, pe yɛyinŋge, naa ndanlawa, naa tagawa kan
sefɛnnɛ pe ni fuun pe yeri! 24 We Fɔ Zhezu Kirisi
wi yɛn ma mbele fuun ndanla ndanlawa mbakɔɔ
ni, Yɛnŋɛlɛ sa yinmɛ kan pe ni fuun pe yeri!

Bibulu Jinmiire ni

Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8